

терміну, усунути проблему перевантаження системи судів задля вдосконалення та створення ефективної судової системи України.

Список використаних джерел

1. Шевцов В.С. Право и судебная власть в Российской Федерации / В.С. Шевцов. – М. : Профобразование, 2003. – 344 с.
2. Скрипнюк В. Функції правосуддя в структурі державної влади в Україні / В. Скрипнюк // Юрид. Україна. – 2005. – № 2 (26). – С. 70–76.
3. Маляренко В.Т. Правосуддя // Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. // Відомості Верховної Ради України, 2016, №31, Ст. 35.
5. Косткіна Ю.О. Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади / Ю.Косткіна // Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016. – 142 с.

Ключові слова: судова влада, правосуддя, судоустрій, судова система.
Науковий керівник: старший викладач . Нестерчук Л. П.

Піть Ігор Юрійович

студент 1 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЕЛЕМЕНТИ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА ЇХ ПРОБЛЕМИ

Сучасний етап правового розвитку України характеризується підвищенням зацікавленості у досвіді тлумачення законів інших держав. Не дивлячись на те, що українську правову систему прийнято відносити до романо-германської правової сім'ї, і що є невизначеність у питанні, чи є судовий прецедент безпосереднім джерелом права; рішення Конституційного Суду України (далі – КСУ), Пленуму Верховного Суду набувають характер прецедентів, тлумачення котрих суди першої та другої інстанцій повинні дотримуватись у своїх рішеннях.

При вирішенні конкретних справ судові інколи доводиться стикатися з правовими казусами, які законодавець ще не встиг врегулювати. Відмовитись здійснювати правосуддя вони не мають права відповідно до ст.124 Конституції України [1], оскільки суддівська юрисдикція поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Прикладом є «Ухвала Верховного Суду від 15.02.2018.», у якому

«...позивачка просить визнати протиправною бездіяльність відповідача щодо неоформлення їй паспорта громадянина України у формі паспортної книжечки та, відповідно, просить зобов'язати відповідача оформити та видати їй бланк паспорта у формі паспортної книжечки» [2]. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду відмовив в задоволенні позову. Позов розглядався як зразкова справа, тому рішення Верховного Суду у цій справі є обов'язковим у всіх аналогічних судових справах. Ця ухвала має певні недоліки, пов'язані з чіткістю і стилістичною коректністю формулювання. Наприклад, слово «неоформлення» є лінгвістично не доцільним у нормативному акті і повинно бути замінено.

Також судовий прецедент зустрічається у визнаннях Верховним Судом рішень Європейського Суду з прав людини. Такі рішення застосовуються як аналогія в українському законодавстві. Зауважимо, що це є важливою проблемою, оскільки Україна займає четверте місце за кількістю заяв проти держави-учасника Ради Європи. Отже, сфера прав і свобод людини не достатньо допрацьована і врегульована у вітчизняному законодавстві, тому що кількість справ українців, яка виходить за межі внутрішнього державного судоустрою, з кожним роком зростає.

Особливої уваги потребує діяльність Конституційного Суду України. До його повноважень входить визнання певних норм права неконституційними. У свою чергу, визнання норми неконституційною іноді створює прогалину у законодавстві, адже сфера відносин, що регулювалась тією нормою залишається без «регулятора». Подібне сталося, коли рішенням КСУ № 1-32/2009 від 7 жовтня 2009 р було визнане неконституційними положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Внаслідок цього виникла прогалина у законодавстві, через що громадяни України за кордоном перестали отримувати пенсію. У цьому випадку КСУ вирішило справу за конституцією, але не створило механізму, а тим більш не реалізувало, виплату пенсії громадянам України, що перебували на території інших країн. Як слушно зауважує М.М. Шумило, поки законодавець не внесе відповідні змін до законодавства щодо виплати пенсій особам, які проживають за кордоном, право на пенсію для цих людей залишатиметься тільки декларацією [3]. Вирішити це питання, як вбачають вчені, можна двома шляхами. Перший — полягає у тому, щоб КСУ перед визнанням положення неконституційним, спочатку передавав його до органів державної влади, наприклад, — до парламенту, задля миттєвого заповнення прогалини у нормі права. Н.О. Павлова слушно стверджує, що саме до компетенції парламенту належить заповнення прогалин у законодавчому регулюванні суспільних відносин. Саме парламент має узгодити свої акти з викладеними в рішеннях КСУ правовими позиціями з метою забезпечення єдності [4]. Інший шлях подолання

проблеми є більш організаційно простішим і менш фінансово витратним. Він полягає у наданні КСУ права самому заповнювати прогалини у законодавстві. З іншого боку, це розширить його компетенцію і змстить його ближче до законодавчої гілки влади.

В країнах романо-германської правової сім'ї проходить активна робота над наданням судовій гілці влади використовувати прецедентне право (Фінляндія). В деяких країнах судовий прецедент вже повністю сформувався. У ст. 1 Цивільного кодексу Швейцарії написано, що якщо в законодавчих актах відсутні норми, необхідні для вирішення справ, суддя повинен вирішити питання, виходячи з тих правил, котрі він створив би, якби був законодавцем [5]. Наслідуючи деякі аспекти Європейського законодавства, Україні слід також узаконити прецедент. Але набагато важливіше врегулювати механізм реалізації, а також зв'язок прецеденту з нормативно-правовими актами.

Список використаних джерел

1. Конституція України: від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Ухвала Верховного Суду від 15.02.2018 № Пз /9901/2/18 // URL:http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS180191.html
3. Шумило М.М. Вплив рішень Конституційного Суду України на пенсійні правовідносини / М.М. Шумило // Трудове законодавство: шляхи реформування: матеріали II Всеукраїнської наук – міжнародна науково-практична конференція. (м. Харків, 12 квіт. 2013 р.); за заг. ред. К.Ю. Мельника / МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х.: ХНУВС, 2013. – С. 334.
4. Павлова Н.О. Перспективи законодавчого регулювання порядку виконання рішень Конституційного Суду України Верховною Радою України / Н.О. Павлова // Право та управління. – 2011. – №2. – С. 279-282.
5. Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-германській правовій сім'ї // Вісник Академії права України – 2003. – №4. – С. 92–94
6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2.06.2016 р. // Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 31, стор. 7, стаття 545.

Ключові слова: судовий прецедент, прогалини у законодавстві, міжнародна практика, Верховний Суд, Конституційний Суд України
Науковий керівник: старший викладач Нестерчук Л. П.